

Positief opvoeden in Zuid-Holland Noord

een solide ketenaanpak voor opvoedingsondersteuning
vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin

Colofon

Uitgever: JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding
Tekst: Jeanette van der Meer
Versie: april 2010
Bezoekadres: JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding
Nieuwe Gouwe Westzijde 1, 2802 AN Gouda
Postbus 540, 2800 AM Gouda
T 0182 547888
F 0182 547889
E info@jso.nl
www.jso.nl

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Samenvatting.....	4
2. Wat is Positief opvoeden en waarom is er voor gekozen	7
3. Doelen en uitgangspunten bij regionale invoering van Positief opvoeden	10
3.1 Doelen van implementatie	10
3.2 Uitgangspunten van implementatie.....	10
4. Voorstel voor implementatie	13
4.1 Toelichting op Positief opvoeden niveaus 1 tot en met 3	13
4.2 Voorstel voor invoering van Positief opvoeden niveau 1 tot en met 3	14
4.3 Indicatie van kosten.....	15
4.3.1 Kosten voor gemeenten	16
4.3.2 Kosten voor instellingen	17
5. Coördinatie	19
5.1 Coördinatie en uitvoering in de implementatiefase	19
5.2 Indicatie van tijdsinvestering voor coördinatie van Positief opvoeden	21
6. Bronvermelding.....	23
Bijlage 1 Uitwerking van kosten	24

Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat ouders en jongeren vaak niet weten waar zij terecht kunnen met hun vragen en zorgen rond opvoeden en opgroeien. Ook blijkt dat professionals onderling niet altijd bekend zijn met elkaars aanbod en dat meer afstemming nodig is. Dit zijn de redenen dat er Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) worden ontwikkeld.

De gemeenten in Zuid-Holland Noord zetten zich in om het preventieve jeugdbeleid in de regio te versterken. Zij vinden het belangrijk dat opvoedingsondersteuning van goede kwaliteit is en dat er in hun CJG's gewerkt wordt met bewezen effectieve interventies. Daarnaast vindt men het belangrijk dat professionals die binnen dat centrum werken, vanuit dezelfde visie werken, met dezelfde taal spreken, ouders op dezelfde manier benaderen en ouders via dezelfde werkwijze opvoedingsondersteuning aanbieden. Wanneer op deze wijze geïntegreerd opvoedingsondersteuning wordt aangeboden zal het effect groter zijn en kan zo nodig aansluitend worden doorverwezen naar voorzieningen 'achter de voordeur'.

Triple P/Positief opvoeden beantwoordt aan beide regionale ambities:

- effectieve opvoedingsondersteuning, uitgewerkt in een doorlopend aanbod van algemeen en licht naar specifiek en intensief;
- samenwerking tussen professionals uit verschillende beroepsgroepen doordat ze allen met eenzelfde visie en taal en met dezelfde uitgangspunten en methode werken.

De gemeente Leiden heeft sinds 2005 Triple P/Positief opvoeden ingevoerd en heeft veel ervaring opgedaan die voor een regionale implementatie van Positief opvoeden relevant is. Dit betreft zowel ontwikkelde documenten en opschaling van overleggroepen als getrainde werkers die de methodiek al in de regio toepassen.

Vanuit deze achtergrond is in 2009 besloten om alle medewerkers die werkzaam zijn in de front-office teams van CJG's, inclusief een aantal algemeen maatschappelijk werkers en intensieve thuisbegeleiders te trainen in Triple P/Positief opvoeden niveau 2 en 3. JSO heeft de opdracht gekregen om de trainingen, die door het Nederlands Jeugdinstuut (NJI) worden gegeven, te coördineren. In het najaar 2009 vond hierover overleg plaats met de instellingen en zijn de eerste 40 medewerkers getraind. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk de medewerkers in teamverband per CJG te trainen om de teamvorming te stimuleren. Daarnaast heeft JSO op verzoek van de regio dit implementatievoorstel uitgewerkt voor invoering van Triple P/Positief opvoeden als integrale werkmethode in geheel Zuid-Holland Noord.

Opbouw van de notitie

Hoofdstuk 1 vat het voorstel voor implementatie en de kosten ervan kort samen.

Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op Positief opvoeden.

Hoofdstuk 3 betreft de doelen en uitgangspunten voor implementatie.

Hoofdstuk 4 beschrijft een voorstel voor regionale implementatie. De financiële vertaling geeft inzicht in eenmalige startkosten en in de structurele kosten die na implementatie jaarlijks terugkomen. Binnen de middelen van de RAS 2009-2012 is ruimte om in te zetten op Positief opvoeden.

Hoofdstuk 5 gaat in op de coördinatie.

Hoofdstuk 6 betreft de bronvermelding.

Bijlage 1 bevat de meer gedetailleerde uitwerking van alle kosten.

1. Samenvatting

De gemeenten in Zuid-Holland Noord zetten zich in om het preventieve jeugdbeleid in de regio te versterken. Triple P/Positief opvoeden¹ is een effectief programma voor opvoedingsondersteuning dat beantwoordt aan de volgende regionale ambities:

- effectieve opvoedingsondersteuning, uitgewerkt in een doorlopend aanbod van algemeen en licht naar specifiek en intensief;
- samenwerking tussen professionals uit verschillende beroepsgroepen doordat ze allen vanuit eenzelfde visie en met dezelfde uitgangspunten en methode werken.

In het regionale basisaanbod opvoedingsondersteuning, dat in 2009 is vastgesteld, is Triple P/Positief opvoeden als onderdeel opgenomen dat nog onvoldoende breed in de regio beschikbaar is.

De regionale organisaties Acitivite, Valent, GGD Hollands Midden en Kwadraad vinden Positief opvoeden een effectieve methodiek die ze graag willen inzetten. Voor de jeugdgezondheidszorg is het een basismethodiek, voor het maatschappelijk werk en het opvoedbureau is het één van de effectieve instrumenten waarover ze willen beschikken.

Voorgesteld wordt om Positief opvoeden in te voeren als integrale werkmethode in geheel Zuid-Holland Noord.

Concreet is in dit implementatievoorstel voor Zuid-Holland Noord uitgewerkt:

- het uitvoeren van een beperkte mediacampagne;
- scholing van de medewerkers in de CJG front-Office teams en een aantal algemeen maatschappelijk werkers en intensieve thuisbegeleiders in de Positief opvoeden methodiek niveau 2 en 3.
- regionale coördinatie van Positief opvoeden

De mediacampagne houdt in dat posters en folders worden verspreid en dat elke twee weken een artikel over Positief opvoeden geplaatst wordt in alle huis-aan-huisbladen in de regio. Wanneer in 2011 alle CJG's geopend zijn, wordt aanbevolen om de mediacampagne Positief opvoeden te integreren in de publiciteitsacties rondom de CJG's. Wanneer meer media worden ingezet, om een intensiever en groter bereik te realiseren, dan zullen de kosten hoger worden en zullen ook meer coördinatie-uren nodig zijn. In de kostenindicatie (ook voor de langere termijn) is nu uitgegaan van een beperkte campagne.

De scholing van ca. 155 CJG front-office medewerkers en overige professionals omvat een training en een intervisietraject.

Deze implementatie loopt van 2009 tot en met 2012 en wordt regionaal gecoördineerd.

Voorgesteld wordt om in de eerste jaren RAS-middelen in te zetten.

In de loop van de implementatieperiode neemt de RAS-bijdrage af en worden instellingen in toenemende mate verantwoordelijk voor de kosten van implementatie en structurele uitvoering van Positief opvoeden.

Het voorstel is dat de gemeenten uit RAS-middelen Jeugd en vraaggerichte uren 2009-2012 voorzien in:

- de kosten van de beperkte publiciteitscampagne (niveau 1) in 2010-2011;
- de scholingskosten van de professionals (niveau 2 en 3) in de periode t/m 2011;
- de begeleiding van de verplichte intervisie in het eerste jaar na scholing t/m 2012 (waarvan t/m 2011 uit vraaggerichte RAS-uren en in 2012 uit RAS-budget);
- de kosten van materialen voor ouders in de oefenperiode 2010;
- de kosten van extra oefentijd voor de JGZ 0-4 voor het uitvoeren van de gesprekken niveau 3 in 2010 en 2011;

¹ Officieel is Triple P de naam van de methodiek. In Zuid-Holland Noord wordt, met het oog op heldere communicatie naar ouders, de methodiek met de naam Positief opvoeden aangeduid.

- de regionale coördinatie van Positief opvoeden (vraaggerichte RAS-uren t/m 2011 en RAS-budget in 2012).

In dit implementatievoorstel blijven na 2011 als structurele kosten voor de gemeenten over de inzet van de mediacampagne en PR en na 2012 de regionale coördinatie. Het voorstel is om de regionale coördinatie op termijn onder te brengen bij de integrale jeugdgezondheidszorg.

In het voorjaar 2012 zal, op basis van de dan opgedane ervaring, het aantal benodigde coördinatie-uren voor 2013 worden ingeschat. Deze zullen maximaal 2012 uur per jaar zijn. Begin 2013 is een evaluatie gepland ten behoeve van besluitvorming over het vervolg van Positief opvoeden op de langere termijn. Het overzicht van de geraamde kosten voor gemeenten op het niveau van Zuid-Holland Noord is opgenomen in tabel 1.

Tabel 1. Raming van de kosten en uren van invoering van Positief opvoeden in de regio, waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn, alsmede voorstel voor dekking uit de RAS of lokale dekking

Jaar	2009	2010	2011	2012		2013 e.v.
Dekking	RAS	RAS	RAS	lokaal	RAS ²	lokaal
Kosten	€ 35.000	€ 102.145	€ 88.910	€ 27.500		€ 103.400
Uren		1.346	1.361		1.047	

Om in beeld te brengen wat op termijn de structurele kosten zijn per gemeente zijn deze geraamde structurele kosten in tabel 2 doorberekend per gemeente op basis van het aantal inwoners. Het betreft vanaf 2012 de regionale kosten voor de mediacampagne Positief opvoeden en vanaf 2013 ook de raming van de kosten voor regionale coördinatie.

² Het RAS-budget is beschikbaar gesteld tot en met 2012. Tot en met 2011 voorziet de provincie ook in ondersteuning aan de regio via vraaggerichte RAS-uren. Het voornemen van de provincie is om in 2012 deze uren om te zetten in een budget dat wordt toegevoegd aan het RAS-budget. Daarom zijn in deze tabel de benodigde uren nog opgenomen, met het voorstel deze uit het RAS-budget te dekken. Vanaf 2013 is nog niet bekend of de provincie weer RAS-middelen beschikbaar stelt en daarom zijn in dit implementatievoorstel de benodigde coördinatie-uren in 2013 in een bedrag uitgedrukt (uurtarief € 75,-).

Tabel 2: Indicatie van geraamde structurele kosten per gemeente op jaarbasis vanaf 2012 (verdeelsleutel op basis van aantal inwoners)

Gemeente	Aantal inwoners[1]	Structurele kosten 2012 (mediacampagne)	Structurele kosten[2] (2013 en verder)
Rijnwoude	18.696	€ 988	€ 3.715
Nieuwkoop	26.757	€ 1.414	€ 5.316
Alphen aan den Rijn	72.178	€ 3.814	€ 14.341
Hillegom	20.487	€ 1.083	€ 4.071
Katwijk	61.337	€ 3.241	€ 12.187
Noordwijkerhout	15.355	€ 811	€ 3.051
Lisse	22.301	€ 1.178	€ 4.431
Noordwijk	25.335	€ 1.339	€ 5.034
Oegstgeest	22.564	€ 1.192	€ 4.483
Teylingen	35.533	€ 1.878	€ 7.060
Voorschoten	22.996	€ 1.215	€ 4.569
Zoeterwoude	8.193	€ 433	€ 1.628
Leiderdorp	26.470	€ 1.399	€ 5.259
Kaag en Braassem	25.412	€ 1.343	€ 5.049
Leiden	116.787	€ 6.171	€ 23.204
Totaal	520.407	€ 27.500	€ 103.400

[1] Bron: CBS/ StatLine; bijgewerkt op 24 juni 2009

[2] Door afronding van bedragen wijkt het totaalbedrag af van de optelsom van de gemeentelijke bedragen

De instellingen Acitivite, Valent, GGD Hollands Midden en Kwadraad investeren zowel in tijd als in budget in de invoering van Positief opvoeden. Ze maken vanaf 2009 hun medewerkers vrij voor scholing en intervisie en benoemen een aandachtsfunctionaris per instelling³ die ca. 80 uur per jaar voor Positief opvoeden aanspreekbaar is. Daarnaast bekostigen de instellingen vanaf 2011 de oudermaterialen (oplopend tot ca. € 28.800,- per jaar voor de gehele regio, wanneer alle medewerkers routine hebben opgebouwd) en vanaf 2012 de bijscholing en de scholing van nieuwe medewerkers.

3 Vanwege het belang van de methode voor de samenwerking binnen de CJG-teams is een alternatief om de CJG-coördinator een aantal taken van de aandachtsfunctionaris te laten uitvoeren, zoals het materiaalbeheer en de intervisie.

2. Wat is Positief opvoeden en waarom is er voor gekozen

Positief opvoeden staat voor Positief Pedagogisch Programma dat zich richt op de preventie van (ernstige) emotionele en gedragsproblemen bij kinderen door versterking van de pedagogische vaardigheden van ouders met kinderen in de leeftijd van 0-16 jaar. Het is een onderdeel in het regionale basisaanbod opvoedingsondersteuning dat in 2009 is vastgesteld, dat nog onvoldoende breed in de regio beschikbaar is. Dit implementatievoorstel is een uitwerking van dit regionale basisaanbod opvoedingsondersteuning. Specifiek voor het programma Positief opvoeden is de integrale aanpak met verschillende niveaus van interventie die elkaar opvolgen en door verschillende disciplines kunnen worden aangeboden. Daarmee ontstaat een keten aan opvoedingsondersteuning die ouders advies en steun op maat biedt. Een overzicht van de vijf niveaus van interventies is opgenomen in tabel 3.

Positief opvoeden is een effectief bewezen programma dat onder auspiciën van Positief opvoeden International in meerdere landen wordt uitgevoerd. In Nederland is het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) licentiehouders en verantwoordelijk voor de borging van kwaliteit. Het NJI biedt de trainingen aan en is de leverancier van de oudermaterialen die onderdeel zijn van het programma. Positief opvoeden wordt al sinds 2005 uitgevoerd in de gemeente Leiden die als proeflocatie heeft gefungeerd om Positief opvoeden voor Nederland geschikt te maken. Dit is een groot voordeel voor een eventuele regiobrede implementatie van het programma, omdat de ervaringen van Leiden kunnen worden benut. In Leiden zijn niet alleen de kernpartners van het CJG getraind in Positief opvoeden, maar ook het merendeel van de beroepskrachten in de eerstelijnsvoorzieningen, zoals peuterspeelzalen, kinderopvang, primair onderwijs en welzijnswerk. In de 4e kolom van tabel 3 zijn in cursief aangegeven de aantallen reeds getrainde werkers in Leiden. Daarnaast zijn alle medewerkers (artsen en verpleegkundigen) van de GGD Hollands Midden die werkzaam zijn in Zuid-Holland Noord getraind en worden interventies niveau 4 en 5 aangeboden door Cardea (geïndiceerde jeugdzorg) en deels ook door Rivierduinen Kinderen en Jeugd (GGZ). Via de GGZ, gefinancierd uit de OGGZ-middelen, zijn intensieve interventies Positief opvoeden zonder indicatie beschikbaar. Er is een beleidsgroep en projectgroep Positief opvoeden en er zijn kwaliteitsdocumenten ontwikkeld waarin is vastgelegd wat de instellingen zelf investeren en wat de beoogde prestaties zijn.

Er wordt veel geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van Triple P/Positief opvoeden. De GGD participeert in een pilot om de module Pubers op niveau 3 voor Nederland gebruiksklaar te maken. En vanuit RAAK (GGD) is een subsidieaanvraag ingediend bij ZonMW om met een aantal professionals in de regio Zuid-Holland Noord van o.a. Kwadraad en Valent te participeren in een effectonderzoek van Pathway. Pathway is een programma van Triple P/Positief opvoeden op niveau 4 gericht op aggressieregulatie en het voorkomen en verminderen van (kinder)mishandeling.

Tabel 3: Interventieniveaus Positief opvoeden en getrainde professionals in Leiden/Zuid-Holland Noord per 31-12-08⁴

Interventieniveau	Doelgroep	Interventiemethode	Uitvoerders
Niveau 1 Opvoedinformatie & campagne via de media	Alle ouders geïnteresseerd in info over de opvoeding en het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen	Massamediale anticiperende voorlichting over veel voorkomende opvoedingsvragen	Samenwerkende lokale en regionale instellingen <i>Leiden/ZHN: coördinator Positief opvoeden i.s.m. Servicepunt opvoedcursussen</i>

⁴ Bron: jaarverslag Positief opvoeden Leiden, 2008

Interventieniveau	Doelgroep	Interventiemethode	Uitvoerders
Niveau 2 Gerichte voorlichting rond opvoedingsvragen	Ouders met een specifieke vraag over het gedrag en/of de ontwikkeling van kinderen	Gerichte informatie bij voorkomende opvoedingsvragen Individueel advies 2 x 10 minuten of een groepsgericht aanbod van lezingen	Beroepskrachten in eerstelijnsvoorzieningen welke frequent contact met ouders hebben zoals peuterspeelzalen, kinderopvang, IB-ers, etc. <i>Leiden/ZHN:</i> 45 peuterspeelzaal, 16 GGD-artsen, 4 CB-artsen, 12 kinderwerkers, 21 leerkrachten BO, 6 VVE-medewerkers
Niveau 3 Gericht advies bij specifieke zorgen	Ouders die bezorgd zijn over milde vormen van probleemgedrag of ontwikkelingsproblemen van hun kind	Kortdurende individuele consultatie (4 sessies van 30 minuten) gericht op versterken van opvoedingsvaardigheden	Jeugd Gezondheidszorg, Pedagogisch adviseurs (School)maatschappelijk werk <i>Leiden/ZHN:</i> 14 CB verpleegk, 4 GGD-verpleegk, 2 opvoedbureau medew., 27 maatsch. Werkers, 4 JES (doelgroepen in achterstand)
Niveau 4 Ondersteuning bij ernstige gedragsproblemen	Ouders met kinderen met ernstige gedragsproblemen die een gerichte training in opvoedingsvaardigheden nodig hebben	Training vaardigheden in 3 varianten: Individuele sessies (8-10) (spreekuur/ huisbezoek) Groepstraining (8 sessies) Zelfhulpprogramma	Bureau Jeugdzorg, Instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg, jeugd GGZ, MEE <i>Leiden/ZHN:</i> 5 GGZ-medew., 6 jeugdzorg-medew.
Niveau 5 Gezinsinterventie bij ernstige gedragsproblemen	Gezinnen met meervoudige problemen gedragsproblemen van kinderen in combinatie met andere gezinsproblemen zoals depressie, stress of relationele problematiek	Intensief gezinsgericht programma, 10 tot 18 sessies met keuze modules gericht op het verhogen pedagogische vaardigheden, omgaan met stress en relatieproblemen	Instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg of jeugd GGZ <i>Leiden/ZHN:</i> 3 jeugdzorg-medew.
Niveau 4 i.o. Positief opvoeden Pubers ⁵			<i>Leiden/ZHN:</i> 6 GGZ-medew., 2 jeugdzorg-medew.
Niveau 4 i.o. Positief opvoeden Zelfhulp			<i>Leiden/ZHN:</i> 4 GGZ-medew.

⁵ De GGD-verpleegkundigen (Adolescententeam) willen graag getraind worden in de module Pubers, die in ontwikkeling is als aanvulling op de training voor niveau 3. Dit is dus een andere module dan het hier aangegeven intensieve programma bij niveau 4.

Concreet wil Positief opvoeden in gezinnen het volgende bereiken:

- Competenter opvoedingsgedrag van ouders bij het omgaan met faseproblemen en gedragsmoeilijkheden van kinderen;
- een positieve opvoedingsstijl bewerkstellingen die kinderen stimuleert om de vaardigheden te ontwikkelen die zij nodig hebben om goed te kunnen functioneren;
- een adequate disciplinerende die niet schadelijk is voor kinderen en vermindering van dwingende en negatieve opvoedingspatronen;
- een betere communicatie tussen ouders en kinderen in alledaagse opvoedingssituaties en een betere samenwerking tussen ouders onderling;
- bewerkstelligen dat ouders meer plezier beleven aan de omgang met hun kinderen en afname van opvoedingsstress.

De pedagogische visie in Positief opvoeden sluit aan op de regionale pedagogische visie die in Zuid-Holland Noord wordt gehanteerd⁶.

De visie van Positief opvoeden volgens de methode Positief opvoeden is gebaseerd op vijf basisprincipes: Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden (zowel fysiek als emotioneel). Kinderen die lekker spelen, vervelen zich niet en lopen minder kans gedragsproblemen te ontwikkelen.

Kinderen laten leren door positieve ondersteuning. Positieve aandacht en aanmoediging motiveren een kind om nieuwe dingen te leren en vaardigheden te ontwikkelen.

Een aansprekende discipline hanteren. Heldere instructies geven en snel reageren als een kind zich niet goed gedraagt.

Realistische verwachtingen hebben. Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Ouders moeten niet verwachten dat hun kind perfect is; ieder kind maakt fouten en doet dat meestal niet met opzet.

Goed voor jezelf zorgen. Ouders moeten niet te veel van zichzelf als opvoeder verwachten, want ook ouders maken fouten. Wanneer ouders hun eigen behoeften vervullen, kunnen ze veel makkelijker geduldig, consequent en beschikbaar zijn voor hun kinderen.

Positief opvoeden en CJG

Positief opvoeden sluit goed aan bij de doelstelling van een CJG dat meerdere taken en functies op het terrein van gezondheid, opgroeien en opvoeden heeft. Het aanbod van Positief opvoeden is gedifferentieerd naar intensiteit en aanbiedingsvorm (schriftelijk, mondeling, digitaal, zelfhulp, groep, thuis en op het centrum). De integrale, doorlopende lijn van lichte naar intensievere ondersteuning betekent maatwerk waardoor de hulp nooit de vraag van ouders overstijgt. Dit resulteert in een hoge kosteneffectiviteit.

De positieve uitgangspunten van Positief opvoeden (Positief Opvoeden) sluiten aan bij de positieve (niet probleemgerichte) uitstraling dat, conform de regionale visie op CJG, ieder te starten CJG met zijn aanbod wil hebben. Bovendien richt het aanbod zich op de gehele populatie waardoor het een taboedoorbrekend (en niet stigmatiserend) effect kan hebben en ouders makkelijker naar het CJG komen.

⁶ De pedagogische visie is opgenomen in het Regionale basisaanbod opvoed- en opgroei-ondersteuning in Zuid-Holland Noord, JSO, 2009

3. Doelen en uitgangspunten bij regionale invoering van Positief opvoeden

Bij de afweging over het al dan niet invoeren van Positief opvoeden als methodiek voor opvoedingsondersteuning is het belangrijk om vast te stellen wat de doelen en uitgangspunten zijn die de basis vormen voor implementatie. In 3.1 worden algemene doelen gepresenteerd en in 3.2 worden een aantal uitgangspunten voorgesteld, afgestemd op de regio Zuid-Holland Noord.

3.1 Doelen van implementatie

De volgende algemene doelen zijn aan de orde wanneer sprake is van implementatie van Positief opvoeden:

- voorkomen en verminderen van (ernstige) emotionele, gedrags- en ontwikkelingsproblemen bij kinderen en jeugdigen;
- bevorderen van gezond opgroeien en opvoeden door het versterken van kennis, vaardigheden en zelfvertrouwen van ouders;
- maximale samenwerking tussen de instellingen die met kinderen werken, beschikbaarheid van doorlopend aanbod en korte verwijslijnen tussen de instellingen;
- beroepskrachten die met jeugd en ouders werken, werken vanuit dezelfde pedagogische visie en hanteren dezelfde taal.

3.2 Uitgangspunten van implementatie

Bij de implementatie in de regio Zuid-Holland Noord zijn de volgende uitgangspunten van toepassing.

1. Er wordt aangesloten bij de bestaande samenwerkingsstructuren en wat er al gedaan wordt aan Positief opvoeden. Regionaal⁷ zijn een aantal interventies van Positief opvoeden al beschikbaar via de GGD, GGZ-Rivierduinen en Cardea. De gemeenten voeren de regie over de uitvoering van de implementatie. JSO is gevraagd om in 2009-2010 het projectleiderschap/de coördinatie uit te voeren.
2. Gemeenten, de deelnemende instellingen en de professionals ondersteunen de pedagogische visie van Positief opvoeden en zij onderschrijven de redenen voor invoering van Positief opvoeden.
3. Bij de implementatie van Positief opvoeden in de regio is sprake van een groeimodel. De inzet is dat in 2011 alle professionals die werken in de front-offices CJG en een aantal andere professionals kunnen werken met de methodiek Positief opvoeden. Totaal zullen dan in de hele regio ca. 50 professionals werken met de methodiek op niveau 2 en ca. 170 op niveau 2 en 3. De interventies Positief opvoeden worden binnen de reguliere werkzaamheden uitgevoerd. De implementatie wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan de fasering van startende CJG's. Tijdens de implementatieperiode wordt al in gang gezet dat de organisaties zelf de expertise opbouwen om hun medewerkers structureel te begeleiden (bijv. de intervisie). Er wordt gebruik gemaakt van ervaringen die in de proeflocatie Leiden en elders in het land zijn opgedaan. In de loop van 2011 wordt de lokale beleidsgroep en projectgroep Positief opvoeden Leiden geïntegreerd in een regionale overlegstructuur Positief opvoeden Zuid-Holland Noord.

⁷ In Leiden wordt de methode Positief opvoeden, naast de medewerkers in de front-office CJG, ook uitgevoerd door een brede groep werkers in de eerste lijn (peuterspeelzalen, kinderopvang, primair onderwijs en welzijnswerk).

4. Gemeenten voeren Positief opvoeden in op niveau 1 t/m 3 en op dit moment niet op niveau 4. In de ideale situatie is Positief opvoeden beschikbaar voor alle ouders op interventieniveaus 1 t/m 5. In de regio is zowel individueel als groepsaanbod op niveau 4 en 5 vrij toegankelijk via de GGZ en op indicatie via jeugdzorgaanbieder Cardea. Invoering van niveau 1 t/m 3 is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De scheidslijn tussen niveau 3 en 4 is niet scherp, een vloeiende overgang tussen de interventies op beide niveaus is belangrijk. Dit betreft niet alleen het verminderen van obstakels in de vorm van indicatietrajecten of wachtlijsten, maar ook de inhoudelijke samenwerking tussen een maatschappelijk werker en een GGZ-hulpverlener binnen een groepstraining bij ernstige gedragsproblemen. Uitgangspunt in dit implementatievoorstel is dat het huidige aanbod in de regio op niveau 4 en 5 gehandhaafd blijft.
5. Er wordt een beperkte regionale mediacampagne (niveau 1) uitgevoerd.
Als ouders weten waar zij informatie en advies over opvoeden kunnen vinden en het is vanzelfsprekend dat zij hulp krijgen bij hun belangrijke taak om op te voeden, dan is er minder risico dat problemen verergeren. Zolang nog niet alle CJG's in werking zijn en dus ook nog niet alle professionals getraind zijn, wordt beperkt media ingezet om ouders bekend te maken met de boodschap over Positief opvoeden. Wanneer na 2011 de CJG's geopend zijn is aan de orde of en hoe een regionale publiciteitscampagne kan bijdragen aan het bekend maken van de CJG's en het informeren van ouders dat het vanzelfsprekend is om vragen over opvoeden en opgroeien te stellen. Hierbij kan de boodschap van Positief opvoeden gebruikt worden om ouders actief toe te leiden naar de (fysieke en virtuele) CJG's.
6. Er wordt een beroep gedaan op deelnemende instellingen en hun bijdrage om Positief opvoeden intern te implementeren. Elke instelling stelt een intern implementatieplan op, waaronder de voortgang van de intervisie na het eerste jaar.
7. Er wordt rekening gehouden met een implementatietraject van 2009 tot en met 2012. Afspraken over wederzijdse investering door gemeenten en organisaties worden vooraf vastgelegd. In de implementatieperiode vindt geleidelijk de afbouw plaats van financiering vanuit RAS-middelen 2009-2012 en worden instellingen zelf verantwoordelijk voor de implementatie. Het RAS-budget is beschikbaar gesteld tot en met 2012. Tot en met 2011 voorziet de provincie ook in ondersteuning aan de regio via vraaggerichte RAS-uren. Het voornemen van de provincie is om in 2012 deze uren om te zetten in een budget dat wordt toegevoegd aan het RAS-budget⁸.
Vanaf 2012 zullen de gemeenten zelf uit lokale middelen dienen te voorzien in de kosten voor de mediacampagne en vanaf 2013 in de kosten voor de regionale coördinatie. De geraamde maximale kosten van met name de coördinatie-uren (tabel 1 en 2) worden in het voorjaar 2012 op basis van een tussentijdse rapportage mogelijk naar beneden bijgesteld, dit mede met het oog op overdracht van de regionale coördinatie naar de integrale jeugdgezondheidszorg. Begin 2013 vindt evaluatie plaats van de implementatie en volgt besluitvorming voor de periode na 2013.
De instellingen voorzien vanaf 2009 uit eigen middelen in de uren die nodig zijn voor bijscholing en vervanging (inclusief uren voor zelfstudie en accreditatie) en intervisie. Vanaf 2011 is de aanschaf van de oudermaterialen een verantwoordelijkheid van de instellingen zelf. Vanaf 2012 dragen de instellingen zelf zorg voor de uitvoering en de kosten van training van nieuwe medewerkers.

⁸ De gemeenten kunnen in 2012 zelf besluiten of en hoe zij dit toegevoegde RAS-budget willen inzetten. Dit zou kunnen door regionale coördinatie-uren voor Positief opvoeden in te huren of anderszins. In dit voorstel is uitgewerkt dat uit het RAS-budget 2012 de regionale coördinatie en de begeleiding van de verplichte intervisie in het 1^e jaar na training worden bekostigd.

8. De trainingen en intervisie van Positief opvoeden vinden zoveel mogelijk in CJG-teamverband plaats waarbij natuurlijke samenwerkingsverbanden mede invloed hebben op de samenstelling van de deelnemersgroepen.

De onderlinge samenwerking tussen professionals van verschillende organisaties wordt bevorderd door het aanbieden van instellingsoverstijgende intervisie en (na)scholing. Het risico bij de ontwikkeling van CJG's is dat de scheidslijnen tussen de werkvelden van de samenwerkingspartners blijven bestaan. Teamvorming, gezamenlijke visie, en gezamenlijk gebruik van dezelfde interventies bevorderen concrete samenwerking.

4. Voorstel voor implementatie

In dit hoofdstuk is het voorstel uitgewerkt van invoering van Positief opvoeden op basis van de in hoofdstuk 3 vastgestelde doelen en uitgangspunten. De regionale implementatie is gericht op de niveaus 1 tot en met 3, en daarom wordt hierover eerst een nadere toelichting gegeven. Vervolgens wordt het voorstel uitgewerkt en tot slot zijn ook de eenmalige en structurele kosten in beeld gebracht. Dit betreft zowel de eenmalige kosten die door gemeenten uit het RAS-budget 2009-2012 worden gedekt, de raming van structurele kosten voor gemeenten na 2012 en de investering van de instellingen op korte en langere termijn.

4.1 Toelichting op Positief opvoeden niveaus 1 tot en met 3

De niveaus 1 respectievelijk 2 en 3 zijn nauw aan elkaar verbonden maar verschillend van aard. Niveau 1 fungeert als basis voor de niveaus 2 en hoger.

Niveau 1 heeft tot doel om opvoedingsmoeilijkheden te normaliseren en destigmatiseren en ouders aan te zetten om, indien nodig hulp, informatie of advies in te winnen over het gedrag van hun kinderen. Dit interventieniveau omvat het gebruik van strategieën voor gezondheidspromotie en sociale marketing om aan ouders informatie en tips te geven over hoe ze de ontwikkeling van hun kind kunnen bevorderen en hoe ze kunnen omgaan met veelvoorkomende gedragsproblemen die vaak deel uitmaken van de normale ontwikkeling. Via de media worden de ouders (85%) bereikt die met betrekking tot opvoedingsondersteuning weinig tot niet in contact komen met een instelling. Deze ouders hebben wel behoefte aan een concrete tip of een steuntje in de rug. Uit onderzoek van Positief opvoeden International blijkt dat tips en lichte hulp via media preventief werken⁹. Naast de informatieverstrekking is de mediacampagne gericht op het promoten van positief opvoeden via optimistische maar realistische boodschappen over het belang van opvoeding: 'opvoeden is leuk én soms lastig' en 'advies en steun voor ouders is een vanzelfsprekende zaak'. Het leidt ouders toe naar (Positief opvoeden) interventies op en rondom het CJG zoals lezingen en cursussen of de mogelijkheid van voorlichtings- of adviesgesprekken met een professional.

Niveau 2 en 3 betreffen de contactmomenten tussen beroepskrachten en ouders. Niveau 2 geeft voorlichting aan ouders over veelvoorkomende ontwikkelings- en gedragsproblemen en informatie hoe ze hiermee om kunnen gaan. Deze voorlichting kan zowel in groepsverband of individueel plaatsvinden. Voor grote groepen zijn er drie type lezingen¹⁰:

- De kracht van positief ouderschap;
- Kinderen opvoeden tot zelfzekere, competente individuen;
- Kinderen opvoeden tot weerbare individuen.

Daarnaast kunnen ouders individueel in korte (10 min.) gesprekken worden geïnformeerd naar aanleiding van hun vragen over opvoeding of ontwikkeling van een kind. Consultatiebureau- en schoolartsen, thuisbegeleiders en wijkverpleegkundigen voeren voorlichtingsgesprekken op niveau 2.

De interventie op niveau 3 bestaat uit vier adviesgesprekken met ouders van ca. 30 minuten over milde vormen van probleemgedrag of ontwikkelingsproblemen. Ouders krijgen praktisch advies en begeleiding over hoe ze specifiek probleemgedrag kunnen aanpakken, ondersteund met het gebruik van

⁹ Uit onderzoek naar de uitgevoerde mediacampagne in Amsterdam (zie ook www.positiefopvoeden.nl) blijkt dat 78% opvoeders de informatie herkent, en dat ouders gemiddeld 5 minuten of langer de site bezoekt (2x langer dan andere sites met opvoedinformatie).

¹⁰ Deze lezingen vormen overigens geen vervanging voor de druk bezochte themabijeenkomsten die bijv. de JGZ 0-4 organiseert over specifieke leeftijdsgebonden thema's als de wil van de peuter, zindelijkheid, slapen enz. De ervaring is dat wijkverpleegkundigen die deze lezingen geven Positief opvoeden hierin steeds meer verwerken.

informatiebladen en DVD's. Het kan ook actieve vaardigheidstraining inhouden, zoals het oefenen van bepaald gedrag. Dit houdt in dat men gedrag demonstreert en vervolgens ouders leert hoe ze specifieke opvoedingsstrategieën of stappenplannen kunnen toepassen door het gedrag te oefenen, constructieve feedback te geven en doelen te stellen. Vooral sociaal- en wijkverpleegkundigen, pedagogisch adviseurs, thuisbegeleiders en (jeugd)maatschappelijk werkers maken gebruik van de methodiek niveau 3 binnen hun reguliere gesprekken met ouders.

4.2 Voorstel voor invoering van Positief opvoeden niveau 1 tot en met 3

In dit implementatievoorstel voor Zuid-Holland Noord is uitgewerkt:

- het uitvoeren van een beperkte mediacampagne;
- scholing van de medewerkers in de CJG front-office teams en een aantal algemeen maatschappelijk werkers en intensieve thuisbegeleiders in de Positief opvoeden methodiek niveau 2 en 3.

De regionale coördinatie van de implementatie is uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Niveau 1 Mediacampagne

Een uitvoerige mediacampagne waarin opvoeders via verschillende kanalen regelmatig de boodschap van Positief opvoeden tegenkomen en waarin het informatie- en hulpaanbod wordt aangegeven met verwijzing naar de CJG's is op dit moment niet opportuun. Een dergelijke campagne zou het meest efficiënt op regionaal niveau plaatsvinden, maar tot 2012 zijn nog niet alle CJG's operationeel en ook zijn dan nog niet overal de medewerkers van de CJG front-offices getraind in de methodiek. Daarom is het voorstel om te starten met het op beperkte schaal inzetten van de media, zoals dit ook in de gemeente Leiden nu plaatsvindt. Als in 2012 alle CJG's geopend zijn en de medewerkers getraind, dan kan overwogen worden om bij een regionale mediacampagne voor de CJG's opvoeders toe te leiden naar de CJG's met gebruik van de inhoud en campagnemiddelen van Positief Opvoeden/Positief opvoeden.

Het voorstel is om de beperkte mediacampagne in 2010 en 2011 te laten bestaan uit:

- Korte, aantrekkelijk leesbare artikelen over uiteenlopende praktische opvoedingsvragen- en problemen die tweewekelijks in de gratis huis-aan-huisbladen staan. Deze artikelen worden ook aangeboden aan de (digitale) nieuwsbrieven die door peuterspeelzalen, kinderopvang, scholen enz. aan ouders worden gestuurd.
- posters en folders die ophangen en beschikbaar zijn bij de organisaties, bibliotheken enz. waar ouders regelmatig komen.

Niveau 2 en 3 Voorlichting en advies

De gezamenlijke kernpartners in de front-office van het CJG bereiken bijna alle ouders. Het bereik is bijna 100% via het consultatiebureau en neemt dan geleidelijk af naarmate kinderen ouder worden. Wanneer de beroepskrachten in de front-office teams van de CJG's allen getraind zijn in Positief opvoeden, dan is een effectieve keten van opvoedingsondersteuning gerealiseerd voor een zeer grote groep ouders. Ongeacht of ouders te maken hebben met de consultatie- of schoolarts, de wijk- of schoolverpleegkundige, de (jeugd)maatschappelijk werker, thuisbegeleider of pedagogisch adviseur, hun voorlichting en advies over opvoeden en opgroeien is gebaseerd op dezelfde principes en daarmee krachtig en effectief.

Het voorstel is om regionaal te voorzien in groepsgerichte en individuele voorlichting (Positief opvoeden niveau 2) en in advisering/begeleiding bij milde vormen van probleemgedrag of ontwikkelingsproblemen (Positief opvoeden niveau 3).

a. Groepsgerichte voorlichting

Voor de lezingen wordt een beperkt aantal beroepskrachten (ca. 10-15) getraind die de kwaliteiten hebben en het leuk vinden om grote groepen toe te spreken. Zij vormen samen een poule en zijn regionaal inzetbaar. Het voorstel is dat de lezingen door de CJG's, al dan niet gezamenlijk, worden

georganiseerd op locaties die voor ouders geschikt zijn, met een frequentie van 1 à 2 lezingen per CJG per jaar. Kleine gemeenten kunnen hun lokale planning van lezingen samen afstemmen zodat op subregionaal niveau een gevarieerd aanbod wordt geboden.

b. Individuele voorlichting en advisering

In dit voorstel voor implementatie worden de medewerkers van de teams front-office van CJG's en een aantal algemeen maatschappelijk werkers en thuisbegeleiders getraind (niveau 2 en 3), voeren zij binnen hun reguliere werkzaamheden voorlichtings- en adviesgesprekken volgens de Positief opvoeden-methodiek en reiken bijbehorend materiaal uit aan ouders. Gelet op de taken en werkzaamheden hanteren consultatie- en schoolartsen de interventies van niveau 2 en de wijk- en sociaal verpleegkundigen, de (jeugd)maatschappelijk werkers, thuisbegeleiders en pedagogisch adviseurs op niveau 2 en 3¹¹.

4.3 Indicatie van kosten

Uitgaande van een implementatietraject van 2009 tot en met 2012 is het voorstel om in de eerste jaren de implementatie voor de instellingen te faciliteren door inzet van RAS-middelen. Bij het uitwerken van de kosten wordt onderscheid gemaakt in te investeren budget en te investeren uren. Dit sluit aan bij de RAS, waarin ook sprake is van enerzijds budget (t/m 2012) en anderzijds vraaggerichte ondersteuningsuren (t/m 2011). In dit hoofdstuk zijn vooral de financiële kosten uitgewerkt. De inzet van RAS-vraaggerichte ondersteuningsuren wordt hier wel genoemd maar dit wordt uitgebreider toegelicht in hoofdstuk 5 bij de uitwerking van de regionale coördinatie.

In de loop van de implementatieperiode neemt de RAS-bijdrage af en worden instellingen in toenemende mate verantwoordelijk voor de kosten van implementatie en structurele uitvoering van Positief opvoeden. Het voorstel is dat de gemeenten uit RAS-middelen Jeugd en vraaggerichte uren 2009-2012 voorzien in:

- de kosten van de beperkte publiciteitscampagne (niveau 1) in 2010-2011;
- de scholingskosten van de professionals (niveau 2 en 3) in de periode t/m 2011;
- de begeleiding van de verplichte intervisie in het eerste jaar na scholing t/m 2012 (waarvan t/m 2011 uit vraaggerichte RAS-uren en in 2012 uit RAS-budget);
- de kosten van materialen voor ouders in de oefenperiode 2010;
- de kosten van extra oefentijd voor de JGZ 0-4 voor het uitvoeren van de gesprekken niveau 3 in 2010 en 2011;
- de regionale coördinatie van Positief opvoeden (t/m 2011 uit vraaggerichte RAS-uren en in 2012 uit RAS-budget).

Uitgangspunt is dat de instellingen verantwoordelijk zijn voor de volgende investering c.q. kosten:

- het vrij roosteren van de uren die medewerkers nodig hebben voor de scholing in (training, intervisie);
- de borging, het begeleiden van professionals na het eerste jaar;
- de kosten van materialen die vanaf 2011 aan ouders worden uitgereikt tijdens de voorlichtings- en adviesgesprekken;
- de scholingskosten na 2011 van nieuwe medewerkers.

De daadwerkelijke uitvoering van de Positief opvoeden methodiek vindt plaats binnen de (reguliere) activiteiten waarover met de subsidiegever afspraken zijn gemaakt.

¹¹ (Jeugd)maatschappelijk werkers en pedagogisch adviseurs geven aan dat zij in hun reguliere werk ook te maken hebben met ernstige gedragsproblemen en gerichte training, passend bij Positief opvoeden niveau 4. Omdat in hoofdstuk 2.2 in de uitgangspunten is opgenomen dat gemeenten (nu) niet niveau 4 invoeren is dit niet opgenomen in dit implementatievoorstel.

De financiële en inspanningsverplichtingen van gemeenten en instellingen tijdens en na de implementatie van Positief opvoeden worden vastgelegd in een Positief opvoeden-overeenkomst.

4.3.1 Kosten voor gemeenten

In tabellen 4 en 5 zijn de kosten van het implementatievoorstel voor gemeenten in beeld gebracht. Bij de kosten voor gemeenten is onderscheid gemaakt tussen eenmalige en structurele kosten. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt in de kosten in de periode 2009 t/m 2012 waarin het mogelijk is om RAS-middelen in te zetten en de periode na 2012 waarin gemeenten uit lokale middelen zullen moeten putten. De onderbouwing van deze kosten indicatie is opgenomen in bijlage 1.

Tabel 4: Indicatie van eenmalige en structurele kosten in de aanloopfase t/m 2012 uit RAS middelen, en raming van structurele kosten voor gemeenten vanaf 2012, op jaarbasis en op regionale schaal

	Einmalige kosten en uren (RAS 2009-2012)	Structurele kosten en uren (RAS 2010-2012)	Structurele kosten en uren (gemeenten 2012 en verder)
Mediacampagne 2 wekelijkse artikelen in huis-aan-huis kranten		€ 12.500 m.i.v. juli 2010 € 25.000 in 2011	€ 25.000 in 2012 e.v.
Posters en folders		€ 1.250 m.i.v. juli 2010 € 2.500 in 2011	€ 2.500 in 2012 e.v.
Training van teams front- office CJG's (Activite wvp niveau 3)	€ 35.000 in 2009 € 70.000 in 2010 € 50.000 in 2011		
Begeleiding van verplichte intervisie in 1e jaar na training niv. 2/3	150 uur in 2010 165 uur in 2011 35 uur in 2012		
Oefen/oudermaterialen ¹² behorend bij interventies		€ 12.000 in 2010	
Extra oefentijd JGZ 0-4 (niveau 3)	€ 7.495 in 2010 € 11.410 in 2011		
Regionale coördinatie		1196 uur in 2010 1196 uur in 2011 1012 uur in 2012 ¹³	€ 75.900 in 2013 ¹⁴

¹² Dit bedrag in 2010 betreft het materiaal voor ouders dat hoort bij de gesprekken die worden gevoerd in dit eerste jaar nadat de eerste beroepskrachten zijn getraind. In dit bedrag zijn dus niet de oudermaterialen opgenomen die door de GGD-medewerkers of door de beroepskrachten in Leiden worden ingezet. De totale structurele materiaalkosten voor de gehele regio ZHN zijn wel opgenomen in tabel 12 in bijlage 1.

¹³ Er zijn in 2012 naar verwachting geen RAS-vraaggerichte uren beschikbaar maar omdat dan een extra bedrag, ter waarde van de weggevallen vraaggerichte uren aan de RAS wordt toegevoegd, zijn in dit overzicht het benodigde aantal uren geplaatst in de kolom onder dekking uit de RAS 2010-2012.

¹⁴ Dit bedrag (afgerond) betreft 1.012 uur, tarief € 75,-

Totaal	€ 35.000 in 2009 € 77.495 in 2010 € 61.410 in 2011	€ 24.650 in 2010 € 27.500 in 2011	€ 27.500 in 2012 € 103.400 in 2013
	150 uur in 2010 165 uur in 2011 35 uur in 2012	1196 uur in 2010 1196 uur in 2011 1012 uur in 2012	

De kosten voor lezingen zijn niet in het overzicht in tabel 4 opgenomen omdat frequentie, organisatie en dekking lokaal worden bepaald. Gemeenten maken prestatieafspraken met hun CJG's waarin een of meer lezingen in het activiteitenbudget zijn opgenomen. In tabel 5 is aangegeven met welke kosten rekening gehouden moet worden.

Tabel 5: Indicatie van kosten voor lezingen

	Kosten per lezing
Lezingen ¹⁵	€ 550,- tot € 900,-

In dit implementatievoorstel blijven na 2011 als structurele kosten voor de gemeenten de inzet van mediacampagne. Wanneer deze mediacampagne dezelfde omvang blijft houden betreft dit voor de gehele regio ca € 27.500,- en dit kan worden verdeeld over de gemeenten naar inwonersaantal (zie tabel 2 in hoofdstuk 1). Begin 2012 vindt evaluatie en bijstelling plaats van de benodigde regionale coördinatoren. De inzet is dat in 2011 de regionale coördinatie de taak wordt van de integrale jeugdgezondheidszorg. In 2012 zijn alle CJG's geopend en is aan de orde of de regionale publiciteitsvoering voor de CJG's geïntegreerd kan worden met de mediacampagne Positief opvoeden. Begin 2013 vindt evaluatie plaats van de invoering van Positief opvoeden ten behoeve van besluitvorming over Positief opvoeden op de langere termijn.

4.3.2 Kosten voor instellingen

De regionale organisaties Activite, Valent, GGD Hollands Midden en Kwadraad vinden Positief opvoeden een effectieve methodiek die ze graag willen inzetten. Voor de jeugdgezondheidszorg en de intensieve thuisbegeleiding is het een basismethodiek, voor het maatschappelijk werk en de pedagogisch adviseurs is het één van de effectieve instrumenten waarover ze willen beschikken.

De daadwerkelijke uitvoering van de Positief opvoeden methodiek vindt plaats binnen de (reguliere) activiteiten waarover met de subsidiegever afspraken zijn gemaakt. Uitgangspunt is dat er geen extra kosten nodig zijn voor het uitvoeren van de Positief opvoeden gesprekken in de praktijk.

In onderstaande tabellen 6 en 7 is weergegeven welke tijdsinvestering van de instellingen nodig is in de implementatieperiode van Positief opvoeden en met welke kosten zij na de implementatieperiode rekening moeten houden om nieuw personeel te blijven scholen.

Tabel 6 geeft inzicht welke tijdsinvestering nodig is per medewerker voor trainingen, intervisie en een jaarlijkse verdiepingsbijeenkomst¹⁶ en hoeveel tijd de aandachtsfunctionaris in een instelling nodig heeft voor coördinatie en borging.

¹⁵ Afhankelijk van de grootte van de groep zijn 1 of 2 inleiders nodig. Uitgaande van een honorarium van 350,- per inleider variëren de kosten van 550,- tot 900,- euro, incl. materialen, organisatie, locatie enz.

¹⁶ Er is vanuit gegaan dat 1 op de 10 medewerkers de verdiepingsbijeenkomst bijwoont en hierover rapporteert naar collega's

Meestal wordt de rol van aandachtsfunctionaris belegd bij een stafmedewerker. Wanneer een van de hulpverleners, die toch al getraind wordt, als extra de taak van aandachtsfunctionaris krijgt, dan hoeven de uren voor training niet extra te worden begroot. Voor vier intervisiebijeenkomsten zijn 12 uur begroot. Als meer dan 8 medewerkers intervisie moeten krijgen, dan zijn meerdere intervisiegroepen nodig en dienen de uren vermenigvuldigd te worden. Vaak wordt een aantal werkzaamheden die bij coördinatie staan genoemd belegd bij een documentalist of administratief medewerker. Een overweging is om een aantal taken van aandachtsfunctionaris te beleggen bij de CJG-coördinatoren, bijvoorbeeld de intervisie.

Tabel 6 Tijdsinvestering door instellingen, uitgedrukt in uren, bij invoering van Positief opvoeden

	Eenmalige tijd inzet per medewerker in uren per training	Tijdinzet per medewerker t.b.v. intervisie in het 1 ^e en 2 ^e jaar na accreditatie	Tijdinzet per aandachtsfunctionaris per instelling op jaarbasis
Training niveau 2 indiv.	16	2 (naar behoefte)	
Training niveau 2 lezing	22	4	
Training niveau 3	38 ¹⁷	8	50 (eenmalig)
Verdiepingsbijeenkomst		0,3	3
Begeleiden van intervisie (max. 8 dln) 2 ^e jaar na accreditatie			12
Coördinatie (materialen, registratie, borging, overleg)			80

In tabel 7 zijn de structurele kosten van oudermaterialen aangegeven voor de gezamenlijke instellingen (Valent, Activite, GGD HM, Kwadraad) in de regio en is ook zichtbaar wat de kosten zijn voor het volgen van trainingen per nieuwe medewerker

Tabel 7 Indicatie van de structurele kosten voor de instellingen bij invoering van Positief opvoeden, op regionaal niveau, op jaarbasis tenzij anders vermeld

		Trainingskosten per nwe medw	Structurele kosten p.j.
Oudermaterialen			€ 28.800,-
Verdiepingsbijeenkomst			€ 1.000,-
Scholing nieuwe medewerkers, per dln	Training niv. 2 indiv.	€ 550,-	
	Training niv. 2 lezing	€ 750,-	
	Training niv. 3 ¹⁸	€ 1.750,-	

¹⁷ Training niv.3 wordt op verzoek van de hele wereld wordt het uitgebreid naar 3 dagen. Vanaf medio 2011 zal dit naar verwachting ingaan. In tabel 6 is deze uitbreiding in tijd niet verwerkt omdat de trainingen in de implementatieperiode vóór deze uitbreiding uitgevoerd worden. Instellingen moeten op langere termijn rekening houden met een tijdsinvestering van 50 uur (in plaats van 38 uur) als zij nieuwe medewerkers laten scholen op niveau 3.

¹⁸ De uitbreiding van training op niveau 3 van 2 naar 3 dagen vanaf medio 2011 betekent extra kosten voor instellingen als zij op langere termijn nieuwe medewerkers laten scholen op niveau 3. In tabel 7 is deze uitbreiding in kosten verwerkt.

5. Coördinatie

Na een intensieve inzet in de implementatieperiode zullen jaarlijks een aantal werkzaamheden rond Positief opvoeden zich herhalen, zoals blijvende investering in draagvlak, organisatie van terugkomdagen en trainingen, en monitoring van gegevens over bereik en resultaat. In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de coördinerende werkzaamheden die nodig zijn in de implementatieperiode en vervolgens structureel na 2012.

5.1 Coördinatie en uitvoering in de implementatiefase

JSO heeft voor 2009-2010 de opdracht gekregen om dit voorstel voor implementatie te maken, om trainingen te organiseren en om de begeleide intervisie te verzorgen in het eerste jaar nadat medewerkers getraind zijn. In nauwe samenspraak met de instellingen zorgt JSO voor de planning en organisatie van de trainingen. Er wordt uren ingezet om draagvlak te creëren, de instellingen te informeren en met hen te overleggen over de consequenties van invoering van Positief opvoeden en wat dit van de instellingen vraagt. In het najaar van 2009 was voor coördinatie van de twee eerste trainingen en de contacten hierover met de instellingen een afgebakend aantal uren (70) beschikbaar.

Een overzicht van de coördinerende werkzaamheden in 2009-2012 ziet er als volgt uit:

a. Het verkrijgen van draagvlak en commitment

- Overleg met gezamenlijke gemeenten over opstellen van convenant waarin benoemd staat wat de financiële en inspanningsverplichtingen zijn van de gemeenten en van de instellingen tijdens en na de implementatie van Positief opvoeden gespecificeerd over de eerste jaren. Actie: JSO legt een kwaliteitsdocument/Positief opvoeden overeenkomst voor waarna bespreking, evt. bijstelling en goedkeuring volgt
- Draagvlak verwerven voor de invoering van Positief opvoeden bij managers en stafleden van de organisaties die in het CJG gaan werken. Draagvlak voor kwaliteit, waarborging van kwaliteit (studietijd, intervisie, benoemen van interne aandachtsfunctionaris Positief opvoeden). Actie: regionale informatiebijeenkomst
- Individuele gesprekken voeren met managers van de betreffende organisaties (Valent 0-4, Valent AMW, Activite, Kwadraad, Kom erbij) over wie er getraind gaat worden op welk niveau (voor welke activiteit) en wat dat vervolgens beleidsmatig voor consequenties heeft. Daarnaast komt aan de orde waaraan men zich bindt. Deze afspraken hebben betrekking op het resultaat (het aantal te bereiken ouders per jaar per getrainde professional) en op monitoring, registratie¹⁹ en evaluatie. Ook worden aspecten besproken die de daadwerkelijke uitvoering in de praktijk bevorderen. Resultaat: Ondertekening van de Positief opvoeden-overeenkomst en implementatieplan per instelling.
- Draagvlak verwerven onder de professionals die met Positief opvoeden gaan werken en hen voorbereiden op en enthousiasmeren voor Positief opvoeden en wat van hen verwacht wordt, inclusief toelichting op het hele trainingstraject, de accreditatie en hoe men zich daar het beste op kan voorbereiden. Voorafgaand aan de trainingen vinden informatiebijeenkomsten plaats voor de deelnemers aan trainingen.

¹⁹ Registratie wordt zoveel mogelijk geïntegreerd in bestaande registratie-instrumenten

b. Trainingen

- Inventarisatie van wie er getraind moet worden
- Aanvraag en organisatie van acht trainingen²⁰ bij het NJI
- Begeleiden van voorbereiding op de accreditatie door het helpen vormen van voorbereidingsgroepjes en het houden van één serie intervisiebijeenkomsten
- Het begeleiden van vier series intervisiebijeenkomsten in het eerste jaar na accreditatie op niveau 3 en 1 serie intervisiebijeenkomsten op niveau 2.

c. Organisatie en inbedding

- Opzetten van regionale beleidsgroep met betrokken partners in Zuid-Holland Noord. Deze beleidsgroep zal in 2011 zo snel mogelijk worden geïntegreerd met de lokale beleidsgroep Positief opvoeden Leiden tot een regionale beleidsgroep Positief opvoeden Zuid-Holland Noord. Aandachtspunt is hierbij of aangesloten kan worden bij een bestaand regionaal beleidsoverleg.
- Opzetten van regionale projectgroep van interne aandachtsfunctionarissen Positief opvoeden. Na de startfase zal ook deze projectgroep zo snel mogelijk worden samengevoegd met de lokale projectgroep tot een regionale projectgroep Positief opvoeden Zuid-Holland Noord. Ook hierbij is aandachtspunt om efficiënt met overlegtijd om te gaan. Wellicht kan zo snel mogelijk worden aangesloten bij een regionaal overleg van CJG-coördinatoren.
- Uitwerken van een gedetailleerd implementatieplan 2010-2012.
- Rapportage van resultaten en voortgang van het proces ten behoeve van een evaluatie eind 2011

d. Kwaliteitsbewaking

- Begeleid intervisietraject volgend op accreditatie²¹. Na accreditatie van getrainde professionals is het noodzakelijk gebleken dat zij begeleid worden bij de eerste keren in praktijk brengen van hun kennis en vaardigheden. Het begeleiden van dergelijke groepen is een vak apart. Een intervisiebegeleider moet kennis hebben van het geven van intervisie, maar ook van het Positief opvoeden-programma²². Wanneer intervisiegroepen worden samengesteld per CJG draagt dit bij aan de teambuilding.
- Toezien op uitvoering van afspraken rond monitoring van resultaat en registratie van bereik, te beginnen met een halfjaar rapportage, uitmondend in een jaarrapportage.
- Vraagbaak zijn voor managers en professionals bij de invoering en uitvoering van Positief opvoeden.

e. Mediastrategie

- Planning uitwerken voor de beperkte mediacampagne voor CJG/Positief opvoeden (niveau 1). Hierin wordt onderscheid gemaakt wat op lokaal niveau (gekoppeld aan de lokale CJG's) en wat regionaal kan plaatsvinden. Bv. krantenartikelen en docenten voor lezingen zijn regionaal beschikbaar; CJG's nemen artikelen af om te plaatsen in lokale media en nieuwsbrieven en organiseren een aantal lezingen per jaar.
- Uitvoeren van de beperkte, regionale publiekscampagne.

²⁰ In 2009 2 trainingen niveau 3, in 2010 1 trainingen niveau 2 (individueel), 1 training niveau 2 (lezingen), 1 à 2 trainingen niveau 3 (afh. van Activite-niveau), in 2011 1 training niveau 2, 1 training niveau 3 en 1 training pubermodule

²¹ Accreditatie staat voor een vorm van toetsing of examen waarna men bij goed gevolg erkend wordt als uitvoerder Positief opvoeden, en o.a. toegang krijgt tot de site van Positief opvoeden Nederland - besloten deel voor professionals

²² In het eerste jaar na training wordt vanuit de coördinatie een gespecialiseerde, door Positief opvoeden International opgeleide trainer, ingezet. Na het eerste jaar wordt het overgenomen door de CJG-coördinator of iemand van de organisatie zelf die ook getraind is in Positief opvoeden. Op regionaal niveau is blijvend ondersteuning beschikbaar voor begeleiders van intervisie.

- Overleg met coördinatoren van CJG's over het benutten van eenduidige en herkenbare informatie over Positief opvoeden in de PR van het CJG en toeleiding van ouders naar het CJG. Onderwerp van overleg is ook wat het CJG nog meer kan doen om met de boodschap van positief opvoeden haar drempel te verlagen.

f. Algemene coördinatie

- Reeks praktische organisatorische en coördinerende werkzaamheden waaronder:
- Coördinatie en toezicht op het bestellen en verspreiden van materialen
- Procesbewaking en toezicht houden op uitvoering en voortgang
- Meedenken over integratie van registratie-instrumenten ten behoeve van het verzamelen van gegevens over resultaat en bereik van Positief opvoeden om hierop te kunnen sturen
- Aanspreekpunt voor de landelijke coördinator, onderzoekers en lokale uitvoerders

5.2 Indicatie van tijdsinvestering voor coördinatie van Positief opvoeden

Er zijn geen eenduidige richtlijnen voor het bepalen van de benodigde tijd voor coördinatie bij regionale uitvoering van Positief opvoeden. Er zijn wel landelijke normen opgesteld voor de omvang van coördinatie-uren die gekoppeld zijn aan het aantal inwoners in een gemeente en regionale implementatie is ook elders nog in het beginstadium²³. Het is een groot voordeel dat in Leiden als proeflocatie al veel ervaring is opgedaan en dat in Zuid-Holland Noord intensief door gemeenten en organisaties wordt samengewerkt. Daardoor zal coördinatie efficiënt kunnen plaatsvinden. In 2010 is nog sprake van een doorlopend lokaal coördinatietraject van 'Positief opvoeden - Leiden' naast de coördinatie van het opstarten van Positief opvoeden in de rest van de regio. In 2011 wordt de coördinatie en het overleg met de betrokken organisaties regionaal geïntegreerd.

De coördinatiewerkzaamheden zullen nauwkeurig geregistreerd worden om zo goed mogelijk te kunnen schatten hoeveel tijd hiervoor moet worden ingepland in navolgende jaren. Na besluitvorming over implementatie van Positief opvoeden in de regio zal een uitgewerkte planning voor 2010-2012 worden opgesteld. Een voorlopige indicatie voor de benodigde uren bestaat uit coördinatie van de in 5.1 omschreven werkzaamheden alsmede de begeleiding van de verplichte intervisiegroepen in het eerste jaar na training. De begeleiding van intervisie wordt na het eerste jaar overgenomen door de instellingen. Dat betekent dat in 2010 voor een regionale coördinator voor coördinatie werkzaamheden van de voorgestelde implementatie 26 uur per week nodig is. In die periode is veel overleg met de instellingen nodig. Daarnaast voorziet de gemeente Leiden in de coördinatie van het lokale Positief opvoeden traject voor 5 uur per week. In 2011 kan de coördinatie van Positief opvoeden in Leiden en de rest van de regio geïntegreerd worden en blijft totaal 26 uur per week nodig. Hier wordt dus 5 uur per week efficiencywinst behaald. Vanaf 2012 kan voor de gehele regio naar verwachting volstaan worden met 22 uur coördinatie per week. Begin 2012 zal op basis van de opgedane ervaring worden vastgesteld of en in welke mate de uren voor regionale coördinatie voor 2013 naar beneden kunnen worden bijgesteld.

²³ Landelijk wordt de norm gehanteerd dat voor een gebied met 190.000 inwoners coördinatie van 24 uur per week nodig is. In Zuid-Holland Noord betreft het 520.407 inwoners (juni 2009, bron CBS).

Tabel 8: indicatie uren coördinatie incl. intervisiebegeleiding op jaarbasis van 2010 tot 2013

Jaar	Uren coördinatie algemeen	Begeleidingsuren intervisiegroepen	Totaal aantal uren
2010	1.196	150	1.346
2011	1.196	165	1.361
2012	1.012	35	1.047
2013	1.012		1.012

6. Bronvermelding

Jaarverslag 2008 Positief opvoeden Leiden, JSO, 2009

Concept Implementatiehandleiding Positief opvoeden voor gemeenten, NJI, september 2009

Positief Opvoeden - Vrijblijvend voorstel implementatie niveau 1, Bureau Blanco, juli 2009

Bijlage 1 Uitwerking van kosten

Bij de berekening van eenmalige en structurele kosten van implementatie van Positief opvoeden is uitgegaan van totaal 20 CJG's in de 15 gemeenten in regio Zuid-Holland Noord.

A. Niveau 1 mediastrategie - indicatie van kosten

De kern van de mediacampagne op niveau 1 is de plaatsing van artikelen, tweewekelijks in de huis-aan-huisbladen in de regio. Daarnaast zijn er de aanschafkosten voor de folders en posters.

Tabel 9. Indicatie van structurele kosten per onderdeel van niveau 1

	Toelichting	Structurele kosten op jaarbasis
Drukkerwerk	Poster basisprincipes 50 per CJG, ofwel 1000 ex. per 2 jaar Flyer A5 met basisprincipes 500 per CJG ofwel 10.000 ex. per 2 jaar	€ 2.500
Media	Plaatsingskosten van 22 artikelen voor huis- aan-huisbladen (en diverse ouder-nieuwsbrieven)	€ 25.000
Totaal		€ 27.500

B. Niveau 2 en 3 Voorlichting en korte adviesgesprekken van 1-4 sessies bij beginnende problemen - indicatie van kosten

De kosten op niveau 2 en 3 zijn afhankelijk van het aantal te trainen professionals. Hiervan afgeleid zijn niet alleen de kosten van trainingen en de uren die nodig zijn om de verplichte intervisie in het eerste jaar te begeleiden, maar ook de kosten van het bijbehorende oudermateriaal dat bij gesprekken wordt uitgereikt. In tabel 10 zijn de kosten berekend wanneer de medewerkers van de front-office CJG en aantal algemeen maatschappelijk werkers en thuisbegeleiders worden getraind.

Deskundigheidsbevordering beroepskrachten

Tabel 10. Indicatie van eenmalige kosten van trainingen beroepskrachten niveau 2 en 3 incl. intervisie in 1^e jaar na training

Trainingen	Aantal beroepskrachten	Kosten trainingen ²⁴ en verplichte intervisie ²⁵			
		2009	2010	2011	2012
Niveau 2 Individueel	25		€ 7.500 (15+5 reserve)	€ 7.500 (10+10 reserve)	
Niveau 2 Lezingen	10		€ 10.000 (10)		
Niveau 3 Basiszorg	130	€ 35.000 (40)	€ 52.500 (55+5 reserve)	€ 35.000 (35+5 reserve)	
Niveau 3 module pubers ²⁶	5 à 20			€ 7.500	
Totale kosten		€ 35.000	€ 70.000	€ 50.000	
Intervisie in 1 ^e jaar na training ²⁷					
Series van 5 intervisie-bijeenkomsten (niv.3) en 2 bijeenkomsten (niv.2 lezing), + 2 bijeenkomsten (niv.2 indiv.) per groep max. 8 deelnemers			25 bijeenk. (in 2009 getraind) 18 bijeenk. (in 2010 getraind)	27 bijeenk. (in 2010 getraind) 20 bijeenk. (in 2011 getraind)	10 bijeenk. (in 2011 getraind)
Totaal aantal uren			150	165	35

²⁴ Incompanytrainingen (max.20 deelnemers) zijn voordeliger dan deelname aan open aanbod. Uitgangspunt is zo efficiënt mogelijke planning.

²⁵ De begeleiding van de intervisiebijeenkomsten wordt uitgevoerd binnen de uren coördinatie Positief opvoeden en zijn dus hier niet in een bedrag uitgedrukt.

²⁶ De module pubers is bijna gereed, in 2011 zal er getraind kunnen worden. Degene die dan al getraind is op niveau 3 kan dan volstaan met 1 dag training.

²⁷ Op niveau 3 zijn 5 intervisiebijeenkomsten per groep van max. 8 deelnemers verplicht (1 bijeenkomst ter voorbereiding op de accreditatie, 4 bijeenkomsten na accreditatie). Daarnaast zijn voor niveau 2 -lezingen 2 intervisiebijeenkomsten ingepland (per groep van 8 dln). Voor niveau 2 individueel is intervisie niet verplicht, maar worden 2 bijeenkomsten in 2011-2012 aangeboden voor degenen die feedback wensen en vragen hebben.

Kosten extra oefentijd JGZ 0-4

In het begin na de training kost het voeren van gesprekken m.n. op niveau 3 extra tijd omdat het nog ontbreekt aan routine. De JGZ 0-4 heeft geen ruimte in basis- en maatwerkafspraken voor deze extra tijdsinvestering. In tabel 11 is zichtbaar gemaakt wat de kosten zijn van de extra oefentijd die nodig is in het eerste jaar na training van wijkverpleegkundigen²⁸.

Tabel 11. Kosten van extra oefentijd JGZ 0-4 in 2010-2011, gesprekken niveau 3 (totalen zijn afgerond)

	Aantal wijkverpl. en startmoment na accreditatie	Kosten extra oefentijd in 2010	Kosten extra oefentijd in 2011	Totaalkosten per organisatie
Valent	10 (mrt 2010)	€ 2.700	€ 675	€ 4.525 in 2010 € 6.615 in 2011
	9 (mei 2010)	€ 1.825	€ 1.215	
	14 (mei 2011)		€ 4.725	
Activite	11 (mrt 2010)	€ 2.970	€ 745	€ 2.970 in 2010 € 4.795 in 2011
	12 (jan 2011)		€ 4.050	
Totaal		€ 7.495	€ 11.410	

Materialen voor ouders

In onderstaande tabel 12 is weergegeven wat de kosten zijn van het materiaal dat aan ouders wordt uitgereikt. In 2010 worden de kosten van oudermaterialen in het 1^e jaar oefenen na training vergoed uit het RAS-budget. Vanaf 2011 zijn de kosten van de materialen die uitgereikt worden in individuele contacten op niveau 2 en 3 voor rekening van de instellingen.

Tabel 12. Indicatie van kosten van oudermaterialen in 2010 tbv de oefenperiode, excl. GGD en Leiden

Uitvoering	Kosten materiaal voor ouders in oefenperiode 1e jaar
Niveau 2 individueel	€ 6.020
Niveau 3 Basiszorg	€ 5.980
Totale kosten	€ 12.000

²⁸ Gerekend is met 1,5 uur extra per interventie, 5 interventies per jaar in 2010-2011, tarief € 45,- per uur. Dit uurtarief is ook gehanteerd door de gemeente Alphen aan den Rijn bij de extra subsidie voor Activite voor uitvoering van een aantal interventies op niveau 3.

In tabel 13 is een indicatie gegeven van de structurele kosten van oudermaterialen van alle instellingen in de hele regio Zuid-Holland Noord vanaf 2013. Professionals zijn dan geroutineerd en voeren een hoog aantal interventies uit.

Tabel 13: Indicatie van bereik van ouders en structurele kosten voor materiaal voor ouders, jaarlijks na de implementatieperiode vanaf 2013, voor de gehele regio ZHN²⁹

Uitvoering	Aantal beroepskrachten	Bereik van ouders ³⁰	Kosten materiaal voor ouders
Niveau 2 individueel	50	1.000	€ 3.700
	170	3.000	€ 11.100
Niveau 2 lezingen ³¹	13	1.800 (30 lezingen)	Verwerkt in organisatiekosten per lezing
Niveau 3 Basiszorg	170	2.300	€ 14.000
Totaal bereik en kosten materialen in 2013		8.100	€ 28.800

²⁹ Dit betreft de professionals van de kernpartners van alle CJG's incl. een aantal maatschappelijk werkers en thuisbegeleiders en de maatschappelijk konsulenten met spec. opvoedondersteunende taken in Alphen aan den Rijn en Leiden. Niet meegerekend zijn de getrainde werkers in eerstelijnsvoorzieningen in Leiden zoals peuterspeelzalen, kinderopvang, kinderkwerk, primair onderwijs.

³⁰ Er is uitgegaan van een gemiddeld bereik van ouders per professional omdat dit per beroepsgroep uiteenloopt; hierover worden per instelling afspraken gemaakt.

³¹ Er is uitgegaan van 1 lezing per CJG in de beginperiode, en dit loopt op naar ca. 2 lezingen per CJG per jaar, vanaf 2013. Totaal is in 2011 een poule van 13 inleiders beschikbaar die lezingen houden (er zijn al 3 personen getraind die lezing geven, wordt in 2010-2011 uitgebreid tot een poule van 13 personen). Per lezing worden gemiddeld 60 ouders bereikt